

Dobrý den,

ráda bych vám nabídla tento materiál zdarma. Je zaměřen na dvě známá díla - Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena a Povídky malostranské od Jana Nerudy.

Oba pracovní listy jsou zaměřeny zejména na obsah literárního díla. Žáci zde hrajou formou (pomocí osmisměrky) získají soubor slov, který pak mají vhodně doplnit do textu.

Přeji příjemnou vyučovací hodinu...

Karel Jaromír Erben – Kytice z pověstí národních

Vyhledej v osmisměrce názvy všech 13 balad a pokus se je přiřadit k obsahům.

X	D	Z	M	E	X	K	N	B	N	E	N	D	J	G	A	M
X	I	E	R	X	Z	V	S	J	C	M	N	X	O	Y	B	C
C	Z	E	M	X	U	X	R	I	D	B	U	L	Z	V	T	H
E	L	I	Š	O	K	Í	N	B	E	T	A	V	S	O	E	O
D	A	I	G	A	Š	D	K	C	A	Ě	U	H	W	D	L	L
U	T	X	C	L	E	T	H	F	N	D	N	H	U	N	K	O
D	Ý	I	A	L	X	L	Ě	Y	A	T	V	U	W	Í	A	U
J	K	F	O	P	K	W	K	D	P	H	T	U	H	K	N	B
D	O	P	L	P	P	T	J	N	R	O	W	G	P	Y	I	E
I	L	K	S	Z	Š	L	C	I	E	Ý	K	B	I	O	Ř	K
K	O	N	T	Ě	I	D	D	D	C	M	D	L	T	R	E	J
U	V	T	V	L	Q	X	X	V	I	J	B	E	A	D	C	C
B	R	M	I	M	R	I	U	N	T	G	U	K	N	D	D	M
K	A	E	L	A	P	G	F	F	Y	K	X	K	K	Q	Z	D
R	T	T	F	A	T	S	M	L	K	Q	K	S	X	J	Q	K
E	Ž	O	L	O	V	O	Ř	O	H	Á	Z	B	T	A	W	H
Z	A	R	U	L	I	Z	Q	P	S	A	A	S	U	B	U	C

Sbírka 13 balad je považovaná za jednu z nejoblíbenějších básnických knih v české poezii. Erbenovy postavy se nebouří proti trestu a nestojí proti společnosti. Trest je pro ně samozřejmostí. V baladách se opakuje vina a trest. Balady:

1. _____: Po smrti matky chodily děti každý den k jejímu hrobu. Matka se proměnila v kvítek mateřídoušky. Děti ji poznaly po dechu - mateří dech.

2. _____: Chamtivá matka nechá kvůli pokladu své dítě uvnitř kouzelné skály, ta se po jejím odchodu se zlatem uzavírá a za trest musí čekat rok, než se skála opět otevře.

3. _____: Žena prosí Pannu Marii o navrácení jejího zemřelého muže, ta ji vyslyší, avšak muž se vrací v podobě ducha, který ji odvádí ke hřbitovu, kde ji chce zabít. Žena díky své víře přežije.

4. _____: Matka zavolá na své zlobivé dítě polednici. Když polednice opravdu přijde, matka své dítě brání až tak, že ho omylem zadusí.

5. _____: Král si chce vzít za ženu Dorničku, nevlastní dceru zlé stařeny. Ta ji však zabije a části jejího těla schová. Králi podstrčí svoji vlastní dceru. Po svatbě král odjíždí a vlastní dcera si koupí zlatý kolovrat za části těla Dorničky. Stařeček pak tělo dívky ožíví pomocí živé vody. Po návratu si král přeje, aby mu jeho žena něco upředla, kolovrátek však prozradí celou pravdu. Král Dorničku najde a stařenu s vlastní dcerou roztrhají v lese vlci.

6. _____: Podle pověsti může člověk na Štědrý den spatřit na vodní hladině svoji budoucnost. Dvě dívky se rozhodnou jít a riskovat tím i možnost špatné zprávy za jejich zvědavost. Hana vidí svatbu, Marie spatří kostel a rakev - do roka umírá.

7. _____: Vdova smutnila po manželovi, ale do měsíce si vzala jiného. Na hrobu jejího bývalého sedával holoubek, který smutně vrkal a připomínal tak ženě její vinu - ve skutečnosti muže otrávil. Jednoho dne se žena sama utopí v potoce.

8. _____: Záhoř je loupežníkem, který se snaží napravit poté, co se doslechne od poutníka, že se má dostat do pekla. Nakonec je mu odpuštěno.

9. _____: Dcera odejde k jezeru i přes zákaz její matky. Tam ji uvidí vodník a už ji nepustí domů. Dívka se za něj provdá a má s ním dítě, které se později stane nástrojem jeho pomsty. Dívka se totiž nevrátí do jezera z návštěvy od své matky.

10. _____: Žena žije dvojím životem - ve dne je ženou, v noci vrbou. Její muž se s tím nemůže smířit a vrbu pokácí. Žena mu v tu chvíli umírá.

11. _____: Dívka se po smrti převtělí do lilie, tu si z hrobu utrhne mládenec. Doma se z květiny stane překrásná dívka, která ale nesmí na světlo. Muž ji ochraňuje - postaví zeď. Později musí odjet ke králi a pověřit svou matku, ať se o jeho dívku stará. Jeho matka zeď strhne a dívka umírá.

12. _____: Balada je rozmluvou dcery s matkou. Dcera zabije své malé dítě a má být oběšena. Veškerou vinu svalí na matku, které vyčítá, že jí vše dovolila a nedržela ji více zkrátka.

13. _____: Balada pojednává o věštkyni Libuši, která přináší národu lepší časy.

Jan Neruda - Povídky malostranské

Vyhledej v osmisměrce 12 podstatných jmen a doplň je do textu:

Při psaní Povídek malostranských vycházel autor z vlastních vzpomínek na _____, on sám se totiž na Malé Straně narodil. Povídky jsou tak inspirovány nejen skutečným _____, ale i skutečnými lidmi. Kniha obsahuje 13 povídek. Mezi 4 nejznámější patří:

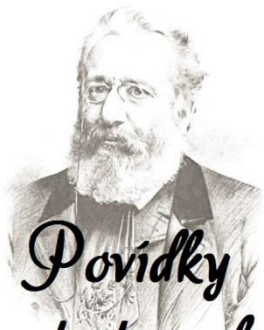
1. PAN RYŠÁNEK A PAN SCHLEGL: Příběh se odehrává v hostinci U Štajniců, kam odedávna chodívali pan Ryšánek a pan Schlegl. Seděli u stejného _____, ale nikdy na sebe nepromluvili. Vše bylo kvůli ženě. Ta se nejdřív stýkala s panem Ryšánkem, ale nakonec dala přednost panu Schleglovi. Jednou pan Ryšánek onemocněl a přestal do _____ chodit. Po zotavení opět přišel a když si chtěl podle svého zvyku zapálit tabák, zjistil, že ho zapomněl. V tu chvíli pan Schlegl ukončil jejich _____ a nabídl mu vlastního tabáku.

2. PŘIVEDLA ŽEBRÁKA NA MIZINU: Pan Vojtíšek byl _____, ale lidé ho měli rádi. V ulici ho každý znal, a protože byl hodný a uctívý, dávali mu najíst. Na Malé Straně žila i jiná žebráčka - Baba Miliónová, která měla o pana Vojtíška zájem. Když ji Pan Vojtíšek odmítl, napovídala lidem, že má žebrák za vodou dva domy a jiná _____. Potom už panu Vojtíškovi nikdo nedal peníze ani _____ a kvůli pomluvám nakonec zemřel.

3. HASTRMAN: Pan Rybář patřil k nejváženějším občanům Malé Strany, a protože chodil v zeleném fraku, získal si _____ Hastrman. Vyprávělo se, že vlastní velké bohatství - sbírku _____. On sám si to také myslel. Jednou však zjistil, že jsou to úplně obyčejné kamínky a to ho velmi tížilo. Díky milované rodině vše překonal.

4. JAK SI PAN VOREL NAKOUŘIL PĚNOVKU: Pan Vorel si otevřel krámeček U Zeleného anděla. Trvalo však, než si _____ na nový obchod zvykli. Pan Vorel si začal krátit čas při čekání na _____ kouřením dýmky. Když přišla první zákaznice, bylo vše velmi zakouřené a rozneslo se, že vše z jeho krámu je vyuzené kouřem. Pan Vorel se nakonec ze zoufalství oběsil.

D X K Z C K U K W P I Z L F W
F Ě H D Ā U V K G Y P F R N J
M P T R F K Q S W G Y M T U Í
N Ř B S P T A Q Q J T U A V L
S E E B T R M Z J A O K T Y M
Ž Z N O A V C E N I T S O H Z
B D O H R Z Í V Y Í L W N G E
V Í H A T C U Z T E C N O H G
T V V T J M D X T T M I F C G
A K S S O B K Ā U Í D E E B I
P A K T R H Ř Z S K V J D G R
X Q I V N P U T Q U C Í A D M
R P R Í E C O L Ů T S D R Q H
J Y T N A M A I D J D L W R C
É D I L F J C G W F V O K U K

Povídky
malostranské

Dalších 8 povídek:

Doplň na linku správná slova a získej celý název povídky.

- _____ Kazisvět (synonymum pro slovo lékař)
- O měkkém _____ paní Rusky (lidský orgán, i symbol sv. Valentýna)
- U _____ lilií (Kolik měl kníže Krok dcer?)
- Týden v _____ domě (antononymum ke slovu hlasitý)
- _____ šplechty (antononymum ke slovu ranní)
- Svatováclavská _____ (typ bohoslužby)
- Psáno o letošních _____ (Jak jinak říkáme Památce zesnulých - 2. listopad?)
- _____ (Ke hře „Člověče nezlob se“ potřebujeme kromě kostky také...)
- Jak to přišlo, že dne 20. srpna roku 1849, o půl jedné s poledne, _____ nebylo rozbořeno (jižní soused České republiky)

Řešení pro učitele:

Kytice z pověstí národních

Sbírka 13 balad je považovaná za jednu z nejoblíbenějších básnických knih v české poezii. Erbenovy postavy se nebouří proti trestu a nestojí proti společnosti. Trest je pro ně samozřejmostí. V baladách se opakuje vina a trest.

1. **KYTICE:** Po smrti matky chodily děti každý den k jejímu hrobu. Matka se proměnila v kvítek mateřídoušky. Děti ji poznaly po dechu - mateří dech.

2. **POKLAD:** Chamtivá matka nechá kvůli pokladu své dítě uvnitř kouzelné skály, ta se po jejím odchodu se zlatem uzavírá a za trest musí čekat rok, než se skála opět otevře.

3. **SVATEBNÍ KOŠILE:** Žena prosí Pannu Marii o navrácení jejího zemřelého muže, ta ji vyslyší, avšak muž se vrací v podobě ducha, který ji odvádí ke hřbitovu, kde ji chce zabít. Žena díky své víře přežije.

4. **POLEDNICE:** Matka zavolá na své zlobivé dítě polednici. Když polednice opravdu přijde, matka své dítě brání až tak, že ho omylem zadusí.

5. **ZLATÝ KOLOVRAT:** Král si chce vzít za ženu Dorničku, nevlastní dceru zlé stařený. Ta ji však zabije a části jejího těla schová. Králi podstrčí svoji vlastní dceru. Po svatbě král odjíždí a vlastní dcera si koupí zlatý kolovrat za části těla Dorničky. Stařeček pak tělo dívky ožíví pomocí živé vody. Po návratu si král přeje, aby mu jeho žena něco upředla, kolovrátek však prozradí celou pravdu. Král Dorničku najde a stařenu s vlastní dcerou roztrhají v lese vlci.

6. **ŠTĚDRÝ DEN:** Podle pověsti může člověk na Štědrý den spatřit na vodní hladině svoji budoucnost. Dvě dívky se rozhodnou jít a riskovat tím i možnost špatné zprávy za jejich zvědavost. Hana vidí svatbu, Marie spatří kostel a rakev - do roka umírá.

7. **HOLOUBEK:** Vdova smutnila po manželovi, ale do měsíce si vzala jiného. Na hrobu jejího bývalého sedával holoubek, který smutně vrkal a připomínal tak ženě její vinu - ve skutečnosti muže otrávil. Jednoho dne se žena sama utopí v potoce.

8. **ZÁHOŘOVO LOŽE:** Záhoř je loupežníkem, který se snaží napravit poté, co se doslechne od poutníka, že se má dostat do pekla. Nakonec je mu odpuštěno.

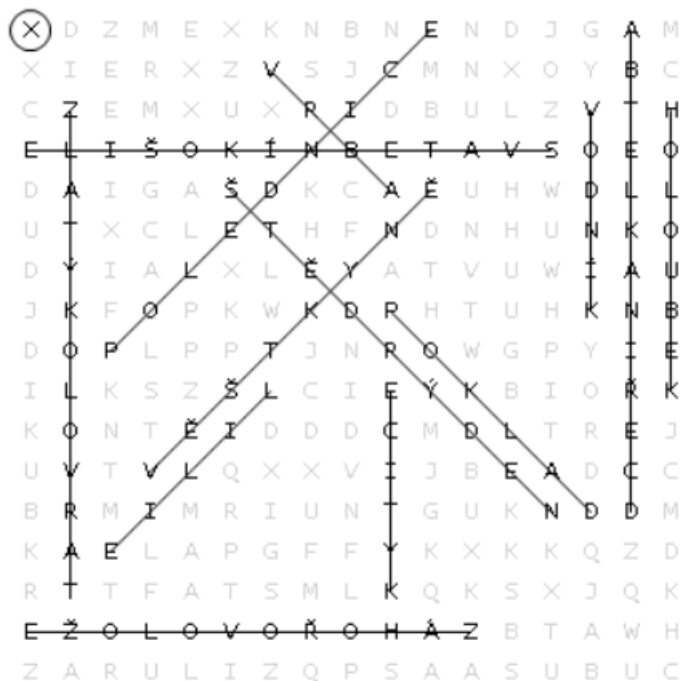
9. **VODNÍK:** Dcera odejde k jezeru i přes zákaz její matky. Tam ji uvidí vodník a už ji nepustí domů. Dívka se za něj provdá a má s ním dítě, které se později stane nástrojem jeho pomsty. Dívka se totiž nevrátí do jezera z návštěvy od své matky.

10. **VRBA:** Žena žije dvojím životem - ve dne je ženou, v noci vrbou. Její muž se s tím nemůže smířit a vrbu pokácí. Žena mu v tu chvíli umírá.

11. **LILIE:** Dívka se po smrti převtělí do lilie, tu si z hrobu utrhne mládenec. Doma se z květiny stane překrásná dívka, která ale nesmí na světlo. Muž ji ochraňuje - postaví zeď. Později musí odjet ke králi a pověřit svou matku, ať se o jeho dívku stará. Jeho matka zeď strhne a dívka umírá.

12. **DCEŘINA KLETBA:** Balada je rozmluvou dcery s matkou. Dcera zabije své malé dítě a má být oběšena. Veškerou vinu svalí na matku, které vyčítá, že jí vše dovolila a nedržela ji více zkrátka.

13. **VĚŠTKYNĚ:** Balada pojednává o věštkyni Libuši, která přináší národu lepší časy.

Povídky malostranské

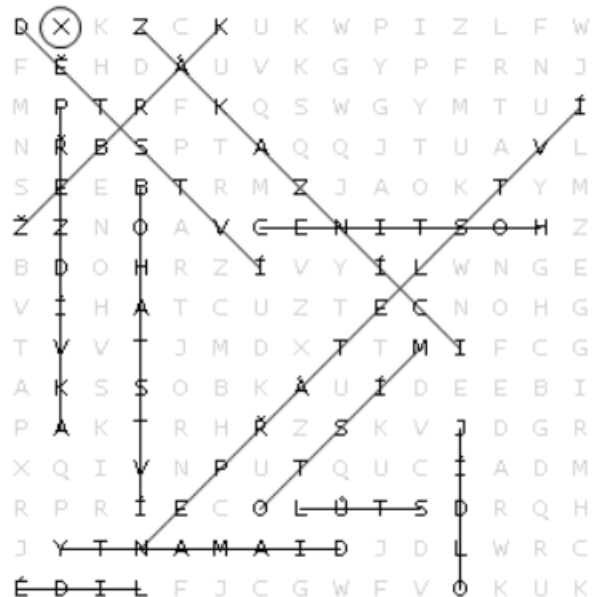
Při psaní Povídek malostranských vycházel autor z vlastních vzpomínek na **dětství**, on sám se totiž na Malé Straně narodil. Povídky jsou tak inspirovány nejen skutečným **místem**, ale i skutečnými lidmi. Kniha obsahuje 13 povídek. Mezi 4 nejznámější patří:

1. PAN RYŠÁNEK A PAN SCHLEGL: Příběh se odehrává v hostinci U Štajniců, kam odedávna chodívali pan Ryšánek a pan Schlegl. Seděli u stejného **stolu**, ale nikdy na sebe nepromluvili. Vše bylo kvůli ženě. Ta se nejdříve stýkala s panem Ryšánkem, ale nakonec dala přednost panu Schleglovi. Jednou pan Ryšánek onemocněl a přestal do **hostince** chodit. Po zotavení opět přišel a když si chtěl podle svého zvyku zapálit tabák, zjistil, že ho zapomněl. V tu chvíli pan Schlegl ukončil jejich **nepřátelství** a nabídl mu vlastního tabáku.

2. PŘIVEDLA ŽEBRÁKA NA MIZINU: Pan Vojtíšek byl **žebrák**, ale lidé ho měli rádi. V ulici ho každý znal, a protože byl hodný a uctivý, dávali mu najíst. Na Malé Straně žila i jiná žebračka – Baba Miliónová, která měla o pana Vojtíška zájem. Když ji Pan Vojtíšek odmítl, napovídala lidem, že má žebrák za vodou dva domy a jiná **bohatství**. Potom už panu Vojtíškovi nikdo nedal peníze ani **jídlo** a kvůli pomluvám nakonec zemřel.

3. HASTRMAN: Pan Rybář patřil k nejmávanějším občanům Malé Strany, a protože chodil v zeleném fraku, získal si **přezdívku** Hastrman. Vyprávělo se, že vlastní velké bohatství – sbírku **diamantů**. On sám si to také myslel. Jednou však zjistil, že jsou to úplně obyčejné kamínky a to ho velmi tížilo. Díky milované rodině vše překonal.

4. JAK SI PAN VOREL NAKOUŘIL PĚNOVKU: Pan Vorel si otevřel krámk U Zeleného anděla. Trvalo však, než si **lidé** na nový obchod zvykli. Pan Vorel si začal krátit čas při čekání na **zákazníky** kouřením dýmky. Když přišla první zákaznice, bylo vše velmi zakouřené a rozneslo se, že vše z jeho krámu je vyuzené kouřem. Pan Vorel se nakonec ze zoufalství oběsil.

Dalších 8 povídek:

Doplň na linku správná slova a získej celý název povídky.

- Doktor Kazisvět *(synonymum pro slovo lékař)*
- O měkkém srdci paní Rusky *(lidský orgán, i symbol sv. Valentýna)*
- U tří lilíí *(Kolik měl kníže Krok dcer?)*
- Týden v tichém domě *(antonymum ke slovu hlasitý)*
- Večerní šplechty *(antonymum ke slovu ranní)*
- Svatováclavská mše *(typ bohoslužby)*
- Psáno o letošních Dušíčkách *(Jak jinak říkáme Památce zesnulých – 2. listopad?)*
- Figurky *(Ke hře „Člověče nezlob se“ potřebujeme kromě kostky také...)*
- Jak to přišlo, že dne 20. srpna roku 1849, o půl jedné s poledne, Rakousko nebylo rozbořeno *(jižní soused České republiky)*

Použitá literatura:

PROKOP, V. *Literatura 19. a počátku 20. století*. 1. vyd. Sokolov : O.K.-Soft, 2002. ISBN neuvedeno.

Použitá zdroje:

<https://www.audiolibrix.com/cs/Podcast/Episode/348257/jak-to-prislo-ze-dne-20-srpna-roku-1849-o-pul-jedne-s-poledne-rakousko-nebylo-rozboreno-jan-neruda-povidky-malostranske>

Dobrý den,

pokud se vám materiál do hodin literatury líbí, mohu nabídnout i další. Všechny naleznete zde na prodejních stránkách v mém profilu. Stačí zadat do hledání materiálů „Petra Navrátilová“, nebo mě můžete kontaktovat: navratilovapetra@centrum.cz. Ráda Vám pomůžu.

Nezaměřuji se pouze na literaturu. Veškeré vytvořené materiály si můžete prohlédnout také na mých facebookových stránkách *Vzděláváme s nadhledem!*, kam bych vás tímto chtěla pozvat.

Ukázka produktu Literární osmisměrky:

Každý autor je zpracovaný na velikost papíru A5.

Božena Němcová (*1820 - †1862)

Vyhledej v osmisměrce 10 podstatných jmen a doplň je do textu.

Spisovatelka Božena Němcová patřila mezi přední _____

19. století. Narodila se ve Vídni, ale _____ prožila v Ratibořicích u České Skalice na statcích _____ Zaháňské. Neměla žádné zvláštní vzdělání, ale již od útlého věku ji zajímaly _____.

V sedmnácti letech byla pod nátlakem provázena za tažky Josefa Němce, se kterým se musela často stěhovat. Po zakotvení v Praze se začala scházet se všemi _____ tehdejší české literatury. Začala psát a uveřejňovat _____ v časopisech, věnovala se sběratelské činnosti a zajímala se o sociální situaci _____ lidu. Toto vše se objevuje v jejím neznámějším díle _____.

Mezi další díla patří povídky Baruška, Divá Bára nebo Pan učitel. Svoji sběratelskou činnost shrnula v díle Slované a pověsti.

Využití do hodin:

- zábavné opakování
- úvod do probíraného učiva
- forma zápisu (žáci si nalepí do sešitu)

Již vytvořené produkty k prodeji:

Literární osmisměrky I

1. Ezop
2. Jean de La Fontaine
3. Jan Hus
4. Jan Amos Komenský
5. Karel Hynek Mácha
6. Josef Kajetán Tyl
7. Božena Němcová
8. Karel Jaromír Erben
9. Jan Neruda
10. Jiří Wolker

Literární osmisměrky II

1. Alois Jirásek
2. Karel Čapek
3. Josef Čapek
4. Vladislav Vančura
5. Karel Poláček
6. Voskovec a Werich
7. Eduard Bass
8. Ota Pavel
9. Jaroslav Seifert
10. Eduard Petiška

České státní svátky v osmisměrkách!

1. Den obnovy samostatného českého státu a Nový rok
2. Velký pátek
3. Velikonoční pondělí
4. Svátek práce
5. Den vítězství
6. Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje
7. Den upálení mistra Jana Husa
8. Den české státnosti
9. Den vzniku samostatného Československého státu
10. Den boje za svobodu a demokracii
11. Štědrý den
12. 1. a 2. svátek vánoční

Postupně bych chtěla přidat téma Dětské animované pohádky (Krtček, Bob a Bobek, Rákosníček aj.) a zaměřit se na hudební skladatele.